

یادداشت

خط مقدم پاکیزگی

نرگس ساکی نیا

کارشناس بهداشت محیط‌های داخلی (۱)

بیمارستان، نهادهی است که برای تداوم حیات، حفظ جان انسان و بازگشت به سلامتی او به تدریج در زندگی جامعه بشری پدیدار شده و با تکامل علوم، فنون و مهارت‌های سالیان

متمادی به شکل امروزی درآمده است. با توجه به حجم جمعیت و مراجعه به مراکز درمانی، مسئله رعایت بهداشت در رأس امور بیمارستانی قرار می‌گیرد. بهداشت محیط بیمارستان شامل تمامی اقداماتی است که از انتقال عوامل بیماری‌زای محیط خارج به داخل بیمارستان و برعکس، جلوگیری کند. در این راستا عوامل محیطی همچون آب، فاضلاب، زباله، هوا و غذا باید به نحوی کنترل شود تا علاوه بر ایجاد محیطی سالم و بهداشتی، به بهبود بیماران کمک کند.

نکته قابل توجه اینکه بهداشت محیط بیمارستان رابطه مستقیم با میزان شیوع عفونت‌ها دارد که رعایت این امر برعهده کادر درمان و کارکنان بخش خدمات است. با شیوع عفونت‌های بیمارستانی سالانه هزینه‌های زیادی به نظام‌های سلامت تحمیل می‌شود. حال اینکه کنترل عفونت‌های بیمارستانی تنها

پنج درصد هزینه‌های درمانی را دربر می‌گیرد و این آمار گویای به‌صرفه بودن اقدامات کنترل عفونت بیمارستان‌هاست. از عوارض شیوع عفونت نباید غافل بود؛ نظیر به‌اینکه افراد شاغل در بخش‌های درمانی بیش از سایرین در معرض بیماری‌ها قرار دارند، در صورت عدم رعایت بهداشت محیط بیش از دیگران آسیب دیده و دچار بیماری می‌شوند. در نتیجه علاوه بر کاهش کیفیت و کمیت خدمات، خطر انتقال بیماری به سایر افراد نیز به‌وجود می‌آید. از این‌رو افرادی که می‌خواهند در محیط‌های در معرض خطر و عموماً بیمارستان‌ها و کلینیک‌ها مشغول به کار شوند، باید در زمینه رعایت اصول فنی جلوگیری از سرایت بیماری آگاهی کافی کسب کنند.

مهم‌ترین چالش کارشناسان بهداشت، تک‌نفره بودن نیروی واحد بهداشت در چارت سازمانی با توجه به حجم عظیم مسئولیت‌هاست. این محدودیت نیرو سبب شده تا علاوه بر متحمل شدن بار مسئولیت، شرایط در خواست بازنشستگی پیش از موعد و با ۲۵ سال سابقه را دشوار کند. این چالشی است که اکنون خود با آن مواجه هستیم. انتظار می‌رود که سازمان اصل جانشین‌پروری را برای حوزه بهداشت و افراد دارای ۲۵ سال سابقه به اجرا درآورد. همچنین امکان جذب نیروی بیشتر در واحد بهداشت فراهم شود. به‌ویژه اینکه کارشناسان بهداشت محیط در خط مقدم پاسخگویی به انتظارات بیماران در برخورداری از خدمات بهداشتی، قرار دارند.

شاخص‌های مهم بهداشتی بیمارستان‌ها بسیار گسترده است و تمامی وجوه خدماتی یک مرکز درمانی را دربر می‌گیرد. این شاخص‌ها عبارت‌اند از آب، فاضلاب، پسماند، آشپزخانه، رختشویخانه و واحد استریلیزاسیون مرکزی بیمارستان. در نتیجه پایش بهداشت محیط به روش‌های زیر انجام می‌شود:

– برنامه‌ریزی در راستای آموزش، بازدیدهای منظم و سراسری، شناسایی نواقص موجود بر اساس ضوابط، دستورالعمل‌ها و چک‌لیست‌ها. – تدوین برنامه عملیاتی، رفع عدم انطباق‌ها – پیگیری برآورد و تأمین منابع و امکانات و الزامات مورد نیاز جهت اجرای برنامه‌های بهداشت محیط

– هماهنگی درون‌بخشی با سایر واحدهای بیمارستان

– هماهنگی بین‌بخشی و برون‌بخشی با سازمان‌های مرتبط و شرکت در تمام جلسات مرتبط با واحد بهداشت محیط از قبیل معاونت بهداشتی، سازمان محیط زیست، شهرداری و... – نظارت و پایش فعالیت‌های مرتبط با بهداشت محیط بیمارستان و ارائه نظرات کارشناسی جهت رفع مشکلات موجود.

کارشناس بهداشت محیط در گفت‌وگو با آتیه‌نو مطرح کرد

پاکیزگی خدمات بیمارستانی، شرط رضایت بیماران

بیمارستان‌ها به عنوان محل تجمع بیماران، نیازمند پایش مناسب برای جلوگیری از انتشار آلودگی هستند و با توجه به گستردگی خدمات این مراکز درمانی که از بخش‌های بستری، اتاق‌های عمل، بخش‌های ویژه و نیز واحدهای پشتیبانی و اداری تشکیل شده است، بررسی و نظارت بر هر یک از این واحدها نیازمند برنامه‌ریزی مناسب و به کارگیری تمهیدات مدیریتی است که مسئولیت این امور بر دوش کارشناسان بهداشت محیط قرار دارد. این در حالی است که چارت تشکیلاتی این کارشناسان تنها از یک نیرو تشکیل شده و رسیدگی به این حجم

گفت‌وگو

منسوجات باکیفیت است تا در اثر شست‌وشو و استفاده از مواد ضدعفونی‌کننده از بین نروند و این اقدام به صرفه و صلاح بیمارستان‌هاست. سپس دستورالعمل‌های شست‌وشو تدوین می‌شود. از جمله اینکه چگونه البسه آلوده و عفونی در بخش‌ها تفکیک شده و به واحد رختشویخانه منتقل شود. یا اینکه لباس‌های عفونی و غیرعفونی با چه دمای آب و چه ترکیب مواد شوینده شسته شود. همچنین اتو کشی، بسته‌بندی و تحویل منسوجات نیز نظارت‌های خود را دارد.

این اقدامات بیشتر در بخش‌های درمانی انجام می‌شود؛ خارج از این حوزه و در بحث بهداشت آشپزخانه، چه مسئولیت‌هایی برعهده دارد؟

در واحد آشپزخانه کارشناسان بهداشت محیط مسئولیت‌های متعددی برعهده دارند؛ آن‌ها بر تهیه مواد غذایی اولیه سالم و بهداشتی و نگهداری و انبارش مناسب این مواد نظارت می‌کنند. همچنین روند بهداشتی آماده‌سازی، طبخ، توزیع و سرو غذا زیر نظر کارشناسان بهداشت محیط انجام می‌شود. در این میان، نکات ریزی هم وجود دارد که باید رعایت شود؛ مانند نظافت و گندزدایی سطوح و ابزار، استفاده از ظروف و ابزار استاندارد، رعایت بهداشت فردی کارکنان واحد و نحوه انبار کردن مواد شوینده و گندزدابه دور از مواد غذایی. تلاش ما این است که هیچ بیماری با استفاده از غذای بیمارستان مجدداً بیمار نشود.

دفع پسماندهای بیمارستانی از جمله مباحث بسیار مهمی است که در صورت عدم رعایت علاوه بر تأثیرگذاری بر سلامت شهروندان، اثرات مخربی نیز بر محیط زیست وارد می‌کند. در این زمینه چه اقداماتی انجام می‌شود؟

همان‌طور که می‌دانید بیمارستان به دلیل مراقبت از بیماران، ضایعات بسیار آلوده‌ای تولید می‌کند که اگر به‌طور صحیح مدیریت نشود، می‌تواند برای جامعه خطرات جبران‌ناپذیری ایجاد کند. از این‌رو کارشناسان بهداشت محیط از اول خط تولید پسماند، وارد کار می‌شوند و آموزش‌های لازم را به کادر

بهداشت بیمارستان‌ها زیر ذره‌بین کارشناسی

بخش‌ها و قسمت‌های بیمارستانی، یکسان بیان کرد و افزود: «می‌توان گفت، ضرورت اجرای مسائل بهداشتی در همه قسمت‌های بیمارستان، به‌طور همگن وجود دارد و هیچ‌یک از بخش‌ها در پیاده‌سازی نظام بهداشتی، ارجح نیست و در یک راستا باید انجام شود.»

او درباره شیوه‌های پایش بهداشت محیط، توضیح داد: «خستین وسیله، استفاده از چک‌لیست‌های استاندارد شده‌ای است که از سوی وزارت بهداشت ابلاغ شده و اجرای موازین مندرج در این چک‌لیست‌ها مازای رسیدن به هدف، رهنمون می‌کند. بخش دیگری از وظایف به‌صورت مشاهداتی انجام می‌شود؛ مانند پایش‌های میکروبی، شیمیایی و کلرسنجی‌ها.»

مهم‌ترین دغدغه کارشناسان بهداشت

مهندس بهداشت محیط بیمارستان ۲۹ بهمن تبریز یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های کارشناسان بهداشت محیط را اجرای صحیح فرایندهای حوزه بهداشت، بیان کرد و گفت: «با توجه به اینکه فرایندها توسط پرسنل بیمارستان، اعم از پزشکان، پرستاران، نیروهای پشتیبانی، خدماتی و... انجام می‌شود، اجرای مناسب امور اهمیت می‌یابد. در این روند افراد باید آموزش‌ها و دستورالعمل‌ها را به درستی اجرا کنند و عدم اجرای صحیح می‌تواند نتیجه منفی به بار آورد.»

سلاسه صدراپی

روزنامه‌نگار

مهم‌ترین وظایف کارشناسان بهداشت محیط در بیمارستان‌ها چیست و چه اقداماتی از سوی این گروه حرفه‌ای انجام می‌شود؟

وظایف و اقدامات واحد بهداشت محیط بیمارستان‌ها بسیار متنوع است، اما اگر بخواهیم به مهم‌ترین این وظایف اشاره کنیم، باید بگوییم آن دسته از خدماتی که ارتباط مستقیم با ایمنی و رضایتمندی بیماران و مراجعه‌کننده‌ها دارد، در رأس قرار می‌گیرد. بیمارستان‌ها بر اساس وظایف ذاتی خود خدمات تشخیصی و درمانی ارائه می‌دهند و در صورتی که اصول گندزدایی و نظافت به شیوه اصولی انجام نشود، خطرات جبران‌ناپذیری را در جامعه ایجاد می‌کند. با توجه به گستردگی خدمات بیمارستان‌ها، وظیفه کارشناسان بهداشت محیط نیز به چند بخش تقسیم می‌شود که از جمله آن می‌توان به تدوین دستورالعمل‌های بهداشتی در زمینه نظافت، پاکسازی و گندزدایی سطوح، تمیزی ملحفه، پتو و سایر منسوجات، بهداشت واحد آشپزخانه، نظارت بر دفع پسماندهای بیمارستانی، بهداشت آب شرب و مدیریت فاضلاب و سایر موارد اشاره کرد.

این وظایف در زمینه اجرای دستورالعمل‌های بهداشت سطوح چگونه انجام می‌شود و جزئیات اجرای آن به چه نحو است؟

نظافت، پاکسازی و گندزدایی سطوح بیمارستان‌ها در هر سه شیفت کار انجام می‌شود. بر این اساس تعیین محلول‌های گندزدای سطوح با کیفیت و پیگیری تهیه می‌شود و استفاده از این مواد در مراکز درمانی برعهده کارشناسان بهداشت محیط قرار دارد. همچنین آموزش کارکنان خدمات در زمینه نحوه انجام نظافت صحیح و مصرف درست محلول‌های پاک‌کننده در قالب برگزاری کلاس‌های آموزشی و چهره‌به‌چهره از دیگر وظایف این کارشناسان به‌شمار می‌رود. مرحله آخر، نظارت بر حسن انجام کار است که به‌صورت دوره‌ای انجام شده و در صورت مشاهده اختلال، با اطلاع‌رسانی به مسئول بخش، رفع آن پیگیری می‌شود.

همان‌طور که اشاره کردید، یکی دیگر از وظایف کارشناسان بهداشت محیط نظارت بر تمیزی ملحفه، پتو و سایر منسوجات است؛ در این زمینه چه برنامه‌هایی وجود دارد؟

باید بگوییم، انجام اموری مانند نظارت بر تأمین البسه، ملحفه، پتو و سایر منسوجات بیماران به‌طور کاملاً تمیز و آلودگی‌زدایی شده برعهده کارشناسان بهداشت محیط قرار دارد. معمولاً این وسایل از نوع چندین بار مصرف در بیمارستان‌ها تهیه می‌شود تا پس از شست‌وشو دوباره مصرف شود. از این‌رو اولین مرحله‌ای که کارشناسان بهداشت محیط به آن ورود می‌کنند، تهیه

گزارش

مهندس بهداشت محیط بیمارستان تأمین اجتماعی ۲۹ بهمن تبریز، اجرای صحیح و دقیق موازین بهداشتی را در بیمارستان‌ها سبب قطع زنجیره انتشار آلودگی و کاهش عفونت‌های بیمارستانی عنوان کرد. او یکی از مهم‌ترین مسائل شاغلان این حرفه را عدم امکان ارتقای شغلی دانست؛ به‌نحوی که از ابتدای به‌عنوان کارشناس بهداشت محیط به کار گمارده می‌شوند و پس از سال‌ها فعالیت باز هم با این عنوان شغلی، بازنشسته می‌شوند.

گلناز عزیززاده با بیان اینکه وظیفه اصلی کارشناسان بهداشت محیط، نظارت و کنترل امور بهداشتی در بخش‌های مختلف بیمارستان است، افزود: «این کارشناسان فرایندهای ضدعفونی، گندزدایی و پاکسازی بخش‌های بستری را بررسی می‌کنند. همچنین کنترل و نظارت بر بهداشت مواد غذایی در واحد تغذیه، نظارت و کنترل بهداشتی فرایندهای شست‌وشو و ضدعفونی البسه و منسوجات بیمارستان در واحد لنجری و کنترل و نظارت بر تفکیک و نحوه جمع‌آوری پسماندهای بیمارستانی را برعهده دارند. از طرف دیگر کنترل بهداشتی بر روی آب و فاضلاب بیمارستانی و اقداماتی از این قبیل برعهده این کارشناسان قرار دارد.»